

Emanuel Rádí - idea

Na závěr své *Útěchy* uvádí Rádí své „dva obrázky ideje, vzpomínaje na Platóna“ (s. 91). V prvním ukazuje, že ony krásné bílé ptáky-ideje posílá na svět ve skutečnosti „královna všech bílých ptáků“ (a lidé to dokonce trochu tuší, neboť v nich vidí „jakoby pozdrav z lepšího světa“), ačkoliv z hlediska věčného (pragmatického), zejména z hlediska majitele, se tito ptáci „narodili v rákosí jeho jezera“ a tam se také „pasou“, a proto je považuje za „své ptáky“, jimiž se může svým hostům „pochlubit“. – Bílé ptáky je tedy vidět, ale to, že přicházejí od královny všech bílých ptáků, na nich vidět není. Naopak, každý se může přesvědčit, že snášejí do hnízda svá vejce a po jejich vysezení se starají o svá mláďata, až vyrostou v dospělé bílé ptáky. Každý bílý pták je ovšem zvláštní, jedinečný, nový. Rádí jinde praví, že nevíme, odkud pocházejí nové věci. A v druhém obrázku (o známém loupežníkovi) to vyjadřuje tak, že idea je to, co mělo (v dané situaci) loupežníka napadnout, ale co jej možná ani nenapadlo. Kdybychom to zpětně aplikovali na bílé ptáky, museli bychom říci, že „bílý pták“ je především idea, která má „napadnout“ snesené vejce resp. zárodek, který je ve vejci, a pokud mu nenapadne, žádný nový pták se nezrodí. A když mu napadne, nastane nezbytnost nějak navázat na danou situaci, která je zajisté dána také vhodností biotopu, ale zejména souborem genetických informací, které je ovšem třeba dešifrovat a podle nich se nadále chovat, až je zárodek připraven se vyklubat ze skořápky a pod ochranou rodičů se poprvé vydat na jezero. Nejdůležitější tu je právě to, co není vidět: v druhé kapitole (o živých bytostech) říká Rádí, že „živá bytost je neviditelná a nehmotná jako Platónova idea“, zatímco její „části a úkony“, které viditelné jsou, jí jen „slouží“. Ačkoliv tedy živé bytosti „jsou nehmotné a pouhým smyslům nepřístupné“, „mohou žít a provádět své úkony (na zemi) pouze ve hmotě a v síle; bez vlády nad hmotou a nad energií, které jsou částí tohoto viditelného světa, života není“. „Život (vitálnost a morálnost“ není hmotný, ale bez hmoty na tomto světě nevládne.“ (s. 31)

(Písek, 931229-1)